

ประเทศไทย: หกปีหลังจากการถูกบังคับให้สูญหายของบิลลี่กลับยังไร้ซึ่งความก้าวหน้าอย่างแท้จริงในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

เนื่องด้วยวันนี้เป็นวันครบรอบหกปีที่นักกิจกรรมชาติพันธุ์กะเหรี่ยง นายพลละจี “บิลลี่” รักจงเจริญ ถูกกระทำการที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้สูญหายไป คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) ขอเรียกร้องอีกครั้งให้ประเทศไทยนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและปรับใช้มาตรการลงโทษที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงอย่างยิ่งของอาชญากรรมดังกล่าว

ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2562 หลังจากที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กระทรวงยุติธรรม ได้ออกมาแถลงเมื่อเดือนกันยายนว่าเจ้าหน้าที่ได้ค้นพบชิ้นส่วนกระดูกซึ่งพิสูจน์ได้ว่าน่าจะเป็นของบิลลี่ ส่งผลให้มีการตั้งข้อกล่าวหา 8 ข้อต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 4 คน ผู้ที่อยู่กับบิลลี่ก่อนที่จะหายตัวไป ได้แก่ ข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และอำพรางศพ อย่างไรก็ดี ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องต่อผู้ต้องหาทั้ง 4 คนในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรมทั้ง 7 ข้อหาเนื่องด้วยพยานหลักฐานไม่เพียงพอสำหรับการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณา

“มันน่าขุ่นเคืองที่ว่า 6 ปีผ่านมาแล้วแต่พนักงานอัยการยังไม่สามารถเดินหน้าฟ้องร้องดำเนินคดีได้ด้วยเหตุเพราะเจ้าหน้าที่ล้มเหลวในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อระบุตัวผู้กระทำความผิดในการฆาตกรรมบิลลี่ แม้จะมีการค้นพบชิ้นส่วนกระดูกที่คาดว่าจะ เป็นของเขาแล้ว” นายเฟรเดอริก รอร์สกี ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชีย ICJ กล่าว “เจ้าหน้าที่ไทยควรจะดำเนินการตามพันธกรณีกฎหมายระหว่างประเทศของตนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานโดยตรงและพยานแวดล้อมอื่น ๆ ต่อไปเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยบทลงโทษที่เหมาะสม”

ณ ปัจจุบัน ผู้ต้องสงสัยทั้ง 4 คนถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาไม่ร้ายแรงนักเมื่อเทียบกับข้อหาที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง คือข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เนื่องด้วยพวกเขาได้ปล่อยตัวบิลลี่ไปแทนที่จะส่งตัวให้ตำรวจดำเนินคดีหลังจากควบคุมตัวบิลลี่ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 ฐานเก็บน้ำผึ้งป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ

“ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายที่กำหนดให้กรณีการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดในกฎหมายอาญาโดยเร็วเพื่อให้พนักงานอัยการมีเครื่องมือที่เหมาะสมในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อไม่ให้พนักงานอัยการตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำต้องดำเนินคดีโดยอาศัยเพียงข้อหาที่มีความร้ายแรงไม่เทียบเท่ากับการบังคับให้สูญหายมาใช้”

ความเป็นมา

บิลลี่ถูกพบเห็นเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 ในขณะที่ถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยเจ้าหน้าที่อ้างว่าตนควบคุมตัวบิลลี่ในข้อหาครอบครองน้ำผึ้งป่าผิดกฎหมาย และได้ปล่อยตัวบิลลี่ไปแล้วในวันเดียวกัน

ขณะนี้คดีของบิลลี่กำลังถูกพิจารณาโดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ คดีจะถูกส่งต่อไปยังอัยการสูงสุดในฐานะผู้ชี้ขาดการสั่งฟ้อง ทั้งนี้ คำสั่งของอัยการสูงสุดจะถือเป็นที่สุด

เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2562 ภายหลังจากการพบชิ้นส่วนกระดูก กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวของบิลลี่ตามพ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยครอบครัวของบิลลี่ได้รับเงินเป็นจำนวน 140,000 บาท โดยเงินจำนวนดังกล่าวโดยลำพังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการเยียวยาหรือการชดเชยอย่างมีประสิทธิภาพตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT) นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ลงนาม แต่ยังมีได้ให้สัตยาบัน ต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ ICPPED)

ภายใต้มาตรา 2 ของ ICPPED “การบังคับให้สูญหาย” หมายถึง การจับกุม กักขัง ลักพาตัว หรือการกระทำในรูปแบบใดๆ ก็ตาม ที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลซึ่งดำเนินการโดยได้รับการอนุญาต การสนับสนุนหรือการยอมรับโดยปริยายของรัฐ ตามมาด้วยการปฏิเสธที่จะยอมรับว่าได้มีการลิดรอนเสรีภาพ หรือการปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลที่หายสาบสูญ ซึ่งส่งผลให้บุคคลดังกล่าวตกอยู่ภายนอกการคุ้มครองของกฎหมาย

รัฐบาลไทยได้กล่าวว่าจะไม่ทำการภาคยานุวัติ ICPPED จนกว่าบทบัญญัติต่าง ๆ ของอนุสัญญาจะถูกบรรจุในกฎหมายภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย (ร่าง พ.ร.บ.) กลับหยุดชะงักไปหลังจากที่ร่างพ.ร.บ.ไม่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก่อนการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

หลังจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 กระทรวงยุติธรรมได้ขอถอนร่างพ.ร.บ.ไป “เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม” ซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการผ่านร่างกฎหมายที่สำคัญนี้ ร่างพ.ร.บ.ที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมถูกใช้ในการรับฟังความเห็นเมื่อวันที่ 4 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2561 หลังจากรวบรวมข้อเสนอแนะจากการรับฟังความเห็นแล้ว ร่างพ.ร.บ.จะถูกส่งต่อไปยังคณะรัฐมนตรี และรัฐสภา

จากการพิจารณาร่างพ.ร.บ.ฉบับล่าสุด ประเทศไทยยังจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องหลักที่ ICJ และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ได้ระบุไว้เพื่อให้ร่างพ.ร.บ.สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศซึ่งผูกพันให้ต้องทำการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตโดยมิชอบด้วยกฎหมายและการบังคับให้สูญหายอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ละเอียดถี่ถ้วน อิสระ เป็นกลาง และโปร่งใส

จากบทบัญญัติของ ICCPED และพิธีสารมินนิโซต้าซึ่งถูกปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) ซึ่งระบุถึงมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตโดยมิชอบด้วยกฎหมายและการบังคับให้สูญหาย และได้มีการเปิดตัวพิธีสารดังกล่าวร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ประเทศไทย เมื่อพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดว่าการสืบสวนสอบสวน “ต้องพยายามระบุไม่เพียงแต่ผู้กระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น แต่รวมถึงบุคคลอื่นๆ ทั้งหมดที่ต้องรับผิดชอบต่อการเสียชีวิตนั้น ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ในสายบังคับบัญชาซึ่งสมรู้ร่วมคิดกับการเสียชีวิตดังกล่าว” (วรรค 26)

ติดต่อ

นายเฟรเดอริก รอร์สกี ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชีย ICJ โทร.: +66 64 478 1121 อีเมล:
frederick.rawski(a)icj.org

อ่านเพิ่มเติม

[Thailand: discovery of “Billy’s” remains should reinvigorate efforts to identify perpetrator\(s\)](#)
[Thailand: continuing delay in the enactment of the draft law on torture and enforced disappearance undermines access to justice and accountability](#)